

Muzičke novine Hrvatskog državnog konzervatorija

Other document types / Ostale vrste dokumenata

Publication year / Godina izdavanja: **1946**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:116:720592>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-01**

Repository / Repozitorij:

[Academy of Music University of Zagreb Digital Repository - DRMA](#)

MUZIČKE NOVINE

HRVATSKOG DRŽAVNOG KONZERVATORIJA

GOD. I. — BROJ 3.

ZAGREB, SRPANJ 1946.

CIJENA 5 DINARA

M. P. Musorgski: BORIS GODUNOV

Obnovljena izvedba 30. VI. 1946.

Muzički i uopće umjetnički realizam M. P. Musorgskog jest upravo revolucionarna pojava u evropskoj muzici druge polovice XIX stoljeća. On nije posljedica stalno i s nepravom ističane nedovoljne spremne autorove, niti možda slika njegova temperamenta, niti je sam sebi svrhom. Taj realizam nastao je kao logična posljedica ideološkoga i političkoga stava naprednoga dijela ruske inteligencije onoga vremena, koja se počela sve više zanimati za bitna i osnovna pitanja života svoga naroda. Muzički izražaj Musorgskog jest i pun i sažet, umjeren kada treba, ali i dinamično-dramatičan kada iznosi zbivanja koja su dramatična — pa i tragičan — upravo zbog toga, što ona imaju svoj oslon u realnosti i u njezinoj snazi i istinitosti.

Te oznake ne nose u sebi samo muzičke drame Musorgskog, one su isto tako do konzekventnosti provedene u ostalim njegovim kompozicijama, u »Noći na pustoj gori«, u klavirskim kompozicijama, u pjesmama. Toliko ističana skrtost muzičkog izražaja u melodici Musorgskog jest posljedica tog dosljednog stava: sve podrediti tom realizmu, odbaciti, ako treba, i formu, ali oblikovati sadržaj, koji je tu prvenstveno važan i motoran. Nije prema tome čudno da se s tim muzičkim realizmom ne može pomiriti malograđanski muzički mentalitet, koji, kao i koć ostalih grana umjetnosti, ne voli istinu, ne vidi oko sebe nove društvene odnose, ne podnosi kritiku i ne će da čuje za »novotarijke« napredne umjetnosti.

Libreto »Borisa Godunova« izradio je sam Musorgski prema istoimenom Puškinovoj tragediji, izvršivši nekoliko znatnih izmjena. Te izmjene ne sastoje se samo u ispuštanju pojedinih scena, lica, i detalja, kako bi se dobila što cjelovitija, jedinstvenija i sažetija scenska radnja, prikladna za muzičko oblikovanje. Musorgski ide dalje i procubuljuje i razvija sam dramski sadržaj; prije svega počrtava svuda ulogu naroda, koji u njegovoj operi postaje glavnom ličnošću, glavnim akterom čitavoga zbivanja; zatim umeće u operu i novu scenu, koje kod Puškina nema, a to je scena »pod Kromima«, u kojoj upravo učeeše narodnih masa poprima izraziti bunтовni i revolucionarni karakter otpora protiv boljara i cara Borisa; Musorgski konačno uvodi u operu i jedno novo lice, jezuitu Rangonija, čijom akcijom u samoj radnji postaje potpuno jasna uloga Samozvanca — obične figure u osvajačkim planovima poljskih panova i jezuita. A sve ove izmjene »produbljuju socijalni, nacionalno-patriotski sadržaj »Borisa Godunova« (A. Solovcov: M. P. Musorgski, — Muzgiz 1945.)

Muzika »Borisa« imade sve odlike i značajke Musorgskova zrelog stvaranja. Ona je duboko sadržajna, ona — slijedeći uvijek osnovnu nit i ideju scenskoga zbivanja — sadrži najbogatiju skalu ugodaja i karakterizaciju: od dječje pjesmice carevića Fjodora do snažnoga dramatskog monologa Borisova, od smirena pjeva ljetopisca Pimena do jedinstveno impresivnog muzičkog oformljenja razbuktalih snaga naroda pod Kromima, od elementarno-surove i raspojasane pjesme monaha — skitnice o pohodu Ivana Groznoga na Kazan do blistave poloneze poljskih plemića i t. d., i t. g. Ta muzika je prožeta duhom narodnoga muzičkog stvaranja i upravo polazeći od melodijskih, harmonijskih i ritmijskih elemenata narodne muzike s jedne strane, a od prirodne intonacije žive ljudske riječi s druge — upravo stoga uspio je Musorgski da svojoj muzici da snažnu izražajnu moć. I muzika i tekst i scensko zblivanje međusobno se u »Borisu« dopunjuju i uslovljavaju, te postižu jedinstveno djelovanje.

Veliki suvremenik Musorgskoga, Nikolaj Rimski-Korsakov izvršio je rečakciju »Borisa Godunova«, koja se u mnogočemu razlikuje od originala, a dapače imade i promijenjeni poredak radnih slika: u redakciji Korsakova naime opera ne završava scenom »pod Kromima« već Borisovom smrću, što je doduše s tradicionalnoga »teaterskoga« gledišta efektnije, ali ne odgovara potpuno historijskom slijedu događaja, a niti umjetničko-realističkim intencijama samoga Musorgskog, koji je u svojem djelu dao glavno značenje narodnim masama, a ne pojedincu — Borisu Godunovu. U redakciji Rimskog-Korsakova izveden je »Boris Godunov« i na zagrebačkoj sceni.

Valja istaknuti da se kod ove izvedbe očitovao duh istinoljubivosti i slobode našega kulturnog života i to u tome, što se izvodila i scena u sobi Marine; ta se scena za vrijeme prijašnjih režima nije smjela davati, a isto tako se morala izostavljati i pojava Rangonija u slijedećoj slici. Lica iz katoličkoga klera nisu se smjela prikazivati kao »nosioci negativnih i reakcionarnih društvenih tendencija, pa makar to i bilo utvrđeno kao historijska činjenica.

Obnovljenom izvedbom »Borisa Godunova« opera Hrvatskog narodnog kazališta pokazala nam je sve rezultate svojih napora i nastojanja u prvoj godini nakon oslobođenja. Pod teškim uslovima rada u reorganiziranom kazalištu uz pomanjkanje scenskog i kostimskog materijala, članovi opere, kao i čitav tehnički aparat kazališta pregnuli su da djelo dostojno izvedu. Cijela izvedba ostavila je odličan utisak i to je — uz »Pikovu damu« zacijelo najbolja muzičko-scenska priredba sezone. No važno je da se konstruktivnom kritikom iznesu opažanja, koja treba uzeti u obzir kako bi se nedostatci uklonili. To je u prvom redu nesamostalnost pojedinih aktera u izvođenju svoje pjevačke partije, uslijed čega oni stalno traže podršku u znakovima dirigenta. Drugi prigovor tiče se nejasne dikcije, što je uopće kod nas bila uvijek česta pojava. Tome upravo opera treba da posveti svu pažnju. Pitanje tenora jest doduše bolno pitanje naše opere, ali i ono se mora riješiti, jer samo na Gostiću opera ne može ležati, a eksperiment sa Dimitrijem Ante Sladoljeva pokazao je, da se takova pjevačka rola još ne može Sladoljevu povjeriti.

Daljnji prigovor ide prijevodu teksta. I ako obnovljeno, djelo je izvedeno u starom prijevodu dra A. Schneidera, sa stalnim omaškama u akcentuaciji. I tu je trebalo obnoviti izvedbu!

Konačno — premda bolje ikad nego nikad — rukovodioci su se kazališta, a napose opere, morali brinuti da do izvedbe dođe ranije, a ne zadnja dva dana sezone, jer zbog toga će opet trebati prilično vremena utrošiti, da se nakon ljetnog odmora, ponovno osvježi djelo za izvedbu. Bilo je zacijelo razloga zbog kojih je do tako kasne izvedbe došlo, ali je to trebalo ranije ukloniti.

Sam program i kazališni list za tu priredbu obilovali su stilskim omaškama i potpuno krivim tumačenjima, pa i tome treba u buduće posvetiti mnogo više pažnje.

Operni zbor, pojačan muškim zborom Zagrebačkog akademskog kora i pitomcima Vojno-muzičke škole, dobro je i muzikalno riješilo svoj težak zadatak. I solisti su u svemu uspjeli, osim rijetkih iznimaka. Treba istaći nosioca glavne uloge Josipa Križajca, dramatskog u izražaju, sigurnog i muzički i scenski. Dobri su bili Vera Grozaj (carević Fjodor), Milan Šepec (Šujski), Aleksandar Griff (Pimen), Anka Jelačić (Marina), skitnice Pavla Grbe i Božidara Vičara, glumački i pjevački vrlo dobar Rangoni — Ivana Francla, te mala, ali uvjerljivo realistična uloga Zlatka Šira (Bezazleni), i drugi.

Milan Sachs solidno je nastudirao djelo i ostvario vrijednu umjetničku izvedbu. Pod njegovom čvrstom rukom čitav aparat opere slijedio je disciplinirano njegove intencije. Dobro uigrani orkestar s uspjehom je dao svoj značajni i nimalo lagani udio u okviru čitave izvedbe kao cjeline.

Režija Tita Strozija, bez eksperimenata i novotarija, ostala je u granicama dobro režiranog masovnog djela, pri čemu je režiser znao naročito pokrenuti velike zborne

VIOLINA I NJENI GRADITELJI

Čudna je povijest violine. Mala stvarca, sastavljena od drva-teška čitava par stotina grama (oko 400) pojavila se najednom pred oko 300 godina u muzičkom svijetu, da zavlada orkestrom tako, da danas ne možemo zamisliti modernog orkestra, u kojemu glavnu ulogu ne bi igrale violine.

Izgleda, da su se prvi gudački instrumenti razvili na Istoku, gdje se u početku u Perziji javlja t. zv. kamengoh, primitivni gudački instrument samo s dvije žice, koje su bile napete preko dugačkog štapa, dok se u sredini nalazio ormarić za rezonancu u obliku malog bubnja. Arapski rebab sličan je instrument, samo mu je rezonator čitav iz drva. Preko Španije došao je u Evropu, gdje se pojavljuje u obliku ribeke, koja ima više žica i već se približuje obliku kasnije viole (Vielle à archet). Mogli bismo spomenuti još nekoliko sličnih instrumenata na pr. Crota gallica ili opet »Trumscheit«, koji je preteča našeg kontrabasa (nazvan i »Trombeta marina«). Iz djela slikarâ 14. i 15. stoljeća vidimo, kako se oblik tih instrumenata usavršava i približava današnjem obliku naših gudačkih instrumenata. Ima tu različitih violina na pr. Viola da gamba, Viola da braccio, Violetta piccola i t. d.

Najednom se oko polovice 16. vijeka pojavljuje instrument sa četiri žice, u obliku današnjih violina, ali već u tako savršenu obliku, da od onda nije više doživio bitnijih promjena ni u formi ni u veličini. Tko je prvi sagradio taj savršeni instrument nije nam poznato, ali najstarija sačuvana violina potječe od Gaspara Bertolotti-a, nazvanog po rodnom gradu Gasparo da Salò. Još se jedan Gaspar bori za prvenstvo u izgradnji prvih violina, a to je lyonski graditelj instrumenata Gaspar Tieffenbrucker ili kako ga Francuzi zovu, Gaspard Duiffoprugcar. U svoje su se vrijeme bili pojavili instrumenti s njegovim imenom iz doba prije Gaspara da Salò. Međutim je za te instrumente dokazano, da su mnogo kasnije izgrađeni. Najstarija violina nalazi se danas u muzeju u Bergenu; ona je pripadala velikom norveškom violinisti Ole Borneman Bullu (1810.—1880.). Taj je instrument kardinal Aldobrandini dao sagraditi kod Gaspara da Salò, a na njemu je neke ukrase izradio pače i firentinski veliki kipar Benvenuto Cellini (tako bar kaže legenda). Aldobrandini je taj instrument kasnije darovao muzeju u Innsbrucku, odakle ga je za vrijeme narodnog ustanka ukrao neki vojnik, neoštećenog ga donio u

Beč, gdje je konačno došao u ruke Olle Bulla. Već ta prva poznata violina ima pustolovan život, kao i mnogi drugi znameniti instrumenti. Sa Gasparom da Salò počinje sjajna epoha talijanskih graditelja violina. U njegovoj je radionici izučio ne zanat nego umjetnost građenja instrumenata, Paolo Maggini, koga možemo smatrati osnivačem brescianske škole. Njegovi instrumenti pokazuju ljepši oblik od Salò-ovih, a i tonski potpuno odgovaraju današnjim zahtjevima instrumenta, koji se lagano uzdiže nad orkestar; samo mu lak nije tako lijep kao Salò-ov.

Brescianska škola cvala je oko 70 godina, ali joj se rano pojavio takmac u Cremoni, gdje je nastalo naj-savršenije, što je stvoreno na polju graditeljstva instrumenata. Osnivač te škole je Andrea Amati (1535.—1611.). On potječe od stare cremonske porodice, koja je dala još dva velika majstora: Nicolu i Antonija. Nije utvrđeno, ali je vjerojatno, da je Andrea učio zanat i u Bresci, on pokazuje odlike, na koje njegov stariji suvremenik Gasparo nije polagao toliku važnost. Kod njega vidimo, da osobito pazi na izbor drva, a osobito mu je lijep javor, iz kojeg pravi dno i rub violina. Kako je bio iz bogate obitelji, mogao je putovati u Veneciju, gdje je kupovao javorova vesla, koja su Venecijanci upotrebljavali na galijama. Drvo za ta vesla dolazilo je iz Dalmacije i Bosne, tako da možemo reći, da su prvi savršeni gudački instrumenti sagrađeni iz našeg drva. Od Andree Amatijsa sačuvano je više instrumenata nego od zastupnika brescianske škole. Drugi graditelj istog imena, Nicola, još više usavršava oblik instrumenta; on je nasljednik Andree na mjestu poglavara škole, ili, bolje rekuć, čeha. Jedna vrlo dobro sačuvana viola Nicole Amatijsa nalazi se u posjedu Hrvatskog Glazbenog Zavoda. Radionicu tog majstora zapala je čast, da su iz nje uz Rugieri-a izašli Andrea Guarneri i najveći graditelj sviju vremena, Antonio Stradivari (1644?—1737.). On je dao violini onaj konačni oblik i boju a ponajviše ton, koji je još danas nedostiživi ideal svih graditelja instrumenata. Ta gotovo legendarna ličnost sagradila je za vrijeme svog dugog života oko 2000 instrumenata (tako se bar misli), od kojih je do danas sačuvano oko 600 autentičnih. Predaleko bi odvelo zadržavati se kod opisa i oblika pojedinih »Stradivarija«, ali ću ipak spomenuti nekoje. Tako zvani Greffuhle i Hellier neobično su lijepo intarzirani, ali danas na za-

lost nijemi u zbirka kolekcija, sta, kao i mnoge druge violine najvećih majstora. Jedan divan kvartet sagradio je Stradivari za španjolsku dvorsku kapelu, ali taj je doživio zlu sudbinu, jer je došao u barbarske ruke nekog bratra, Vincenza Ascensi-ja, koji je »popravljao« ton Stradivarijevih gusala, jer da je bio prevelik i previše otvoren. Tako su on i njegov učenik Silverio Ortega »popravljanjem« uništili možda najljepša Stradivarijeva djela. Spomenut ću još nekoliko »Stradivarija«. Tako na pr. glasovitog »Messia« (o njemu kasnije), pa Enstov, zatim Kubelikov »Emperor«, Betts i mnoge druge. Svaki od tih instrumenata ima svoju pustolovnu povijest. »Labudi pijev«, zadnja violina, koju je sagradio Stradivari, nosi natpis »U dobi od 93 godine, a u posjedu je našeg zemljaka Zlatka Balokovića.

Treće veliko cremonske škole ime je Guarneri. Uz Andree i Petra najveće je slavio stekao Giuseppe Guarneri, zvan Del Gesù, po znaku, kojim se služio na ceduljici u instrumentu. Njega među uz bok Stradivariju, a mnogi veliki violinisti, među njima Paganini i Spohr, vojevi su instrumente Guarnerija više od Stradivarijevih. Sam Giuseppe Guarneri bio je čudna ličnost. Već u maticama rođenih bio mu je krivo upisan datum rođenja, te je tek kasnije ustanovljeno, da je pravi datum 8. lipanj 1687. Ne zna se sigurno ni gdje je izučio zanat. Prije se mislilo, da mu je učitelj bio Stradivari, ali već prvi njegovi radovi pokazuju karakteristike, koje ne podsjećaju na Stradivarija, već više na usavršene brescianske modele. Misli se, da je radio u radionici svog strica Giuseppe-a, sina Andreinog. Giuseppe del Gesù bio je čudna temperamenta. Kolerik, u periodama odan piću, ali od vremena radio je tako marljivo, da mu nije preostajalo vremena ni za jelo. Kakav je bio čudak, vidi se i po tome, što je navodno sve svoje instrumente, koji mu nisu odgovarali palio u peći svoje radionice, tako da je tek u svojoj 38. godini pokazao instrument, koji ga je u svemu zadovoljavao. Međutim nije dugo radio na tom svom savršenom modelu. U svadi kod jedne svečanosti udario je nekog znanca tako nesretno, da je ovaj kod pada umro. Odmah po tom nesretnom slučaju Giuseppe se rastrijezio, no bilo je prekasno. Uhićen i stavljen pred sud, bio je osuđen na duži zatvor. U zatvoru se nalazio do godine 1740. Iz pričanja Carla Bergonzija (jednog od najboljih učenika Stradivarija) znamo, da je jedna djevojčica došla Stradivariju i ponudila mu na prodaju instrument, koji je bio sastavljen iz više dijelova i dosta slabo lakiran, ali je majstor po divnoj formi glave odmah prepoznao rad Giuseppe Guarnerija. Djevojčica je pričala, kako je on nesretan, što ne može u zatvoru raditi, jer nema drva ni drugih potrebnih ingredijencija. Stari je Stradivari sazvao svoje prijatelje majstore, koji su onda poslali u zatvor najbolje drvo, ulje, smole i t. d. U tom su periodu nastale »violine iz suzanjstva«, kako su ih kasnije nazvali. To su instrumenti raznih forma, već prema kvaliteti drva, ne osobito lijepog laka, ali divnog i punog tona. Izlišni iz zatvora, živio je i radio Guarneri još samo 5 godina. Iz tog perioda potječu njegovi najznamenitiji radovi, »Cannone«, najvećeg violinista svih vremena Niccolò Paganinija, instrumenti Bazzinija, Zaida i Spohra. Divna violina ovog posljednjeg, koju je dobio na dar u Petrogradu, nestala je iz putnog kovčega na putu kroz Njemačku i nikada je više nitko nije vidio. Međutim i »Cannone« Paganinija osuđen je na šutnju oporukom vlasnika. On je taj instrument oporučno ostavio svom rodnom gradu Genovi i tamo je do početka ovog rata bio u izložbenoj dvorani gradske vijećnice. Da li je za vrijeme rata stradao ili je još uvijek u Genovi, nije nam poznato. (Nastavit će se.)

A. V. ALEKSANDROV

8. srpnja ove godine umro je istaknuti sovjetski kompozitor, dirigent, autor himne Sovjetskog Saveza, general-major Aleksandar Vasiljevič Aleksandrov. Djelatnost A. V. Aleksandrova bila je neobično mnogostrana i plodna. On se istaknuo nesamo kao vanredan kompozitor i dirigent, nego i kao organizator i odgojitelj vokalnih kadrova i kao neumoran propagator narodnoga umjetničkog stvaranja. 1928. godine je A. V. Aleksandrov organizirao glasoviti Ansambl crveno-armejske pjesme i plesova i rukovodio njime do svoje smrti. Kao jedan od najstarijih profesora Moskovskog državnog Konzervatorija on je mnogo pridonio organizaciji

dirigentsko-zbornog fakulteta. Za svoje izvanredne zasluge i samoprijegoran rad A. V. Aleksandrov stekao je zasluženu slavu i poštovanje te je dobio naslov Narodnog umjetnika SSSR, visoku čast doktora umjetničkih znanosti i dva puta Staljinovu nagradu. Vlada SSSR je visoko cijenila djelatnost i rad A. V. Aleksandrova i podijelila mu orden Lenjina, orden Radne Crvene Zastave i kolajne: »Za obranu Moskve«, »Za pobjedu nad Njemačkom u Velikom Domovinskom ratu 1941-45 g.«, »Za vrli rad u Velikom Domovinskom ratu 1941-45«.

Aleksandrov je sahranjen 10. srpnja u Moskvi na Novo-Djevičjem groblju.

kom čitav aparat opere slijedio je disciplinirano njegove intencije. Dobro uigrani orkestar s uspjehom je dao svoj značajni i nimalo lagani udio u okviru čitave izvedbe kao cjeline.

Režija Tita Strozija, bez eksperimenata i novotarija, ostala je u granicama dobro režiranog masovnog djela, pri čemu je režiser znao naročito pokrenuti velike zborne

scene. U svježoj i ukusnoj inscenaciji i kostimeriji Vladimira Žedrin-skog djelo je dobilo mnogo na vjernosti i efektu.

I pored spomenutih prigovora opera Hrvatskog narodnog kazališta dostojno je završila sezonu ovom izvedbom jednoga od najznačajnijih djela sveukupne muzičko-scenske literature.

Šlavko Zlatić

O dačkim pjevačkim zborovima

Ovaj je članak uvod u niz članaka, koji će biti posvećeni problemima zboru (sastavljanju, ravnanju, uvježbavanju i t. d.), s osobitim obzirom na rad sa srednjoškolskim zborovima.

Dne 8. lipnja 1946. nastupio je nanovo organizirani mješoviti zbor HDK na samostalnoj produkciji u Velikoj dvorani Hrvatskog Glazbenog Zavoda. Na rasporedu bili su zastupani slijedeći autori: Arcadelt, Palestrina, Willaert i Lasso, majstori t. zv. klasične vokalne polifonije, zatim domaći kompozitori Slovenac Lajovic, od Hrvata Lučić i Devčić, Srbin Mokranjac, te veliki češki majstor Dvořák i Rus Grečanič, jedan od najistaknutijih kompozitora na polju suvremene vokalne muzike.

U oči tog nastupa, dan prije, bila je posebna priredba u istoj dvorani, na koju je HDK pozvao zagrebačku srednjoškolsku mladež.

Nastaje pitanje, zašto je HDK pozvao srednjoškolce da sudjeluju baš na tom koncertu, na kojem nastupa zbor.

Dva su razloga. Nema sumnje, da je veliki užitak slušati dobar koncert, upoznavati muzičku literaturu i črpati tako nove pobude, ali daleko je veći užitak aktivno sudjelovati u izvođenju muzičkih djela. Kao i u dnevnom životu, tako i u muzici najveće je veselje onda, kada čovjek nakon svršenog posla, može s ponosom pogledati na svoj rad i kad je uvjeren, da taj rad ne donosi koristi samo njemu, nego i cijeloj zajednici.

Sudjelovanje u instrumentalnom ansamblu — koji ima umjetničke pretenzije — skopčano je s mnogo poteškoća i zasada nije pristupačno većem broju mladih ljudi.

U zboru može sudjelovati svatko, tko ima sluha i glasa za pjevanje, a to je kod nas velika većina ljudi. Pod stručnim vodstvom moći će takav zbor u relativno kratkom vremenu izvoditi djela umjetničkog značaja, a njegovi članovi približit će se na taj način muzici, koja će ih oplemeniti i pružiti im visoke estetske užitke.

To bi bilo jedno, a drugo je ovo: Pjevanje u zboru ima naročito odgojno značenje, jer je zbor škola za razvijanje socijalnog osjećaja mladog čovjeka. Zato se na umjetničku visinu mogu popeti samo oni zborovi, čiji članovi posjeduju razvijen osjećaj za zajednicu.

Evo primjera: U dobru zboru ne smije se isticati niti jedan pjevač, ma kako velik i krasan glas posjedovao. Svaka dionica mora biti potpuno izjednačena, a to znači, da pjevači moraju dati svoje najbolje. To sasvim uspijeva samo onima, koji znadu svoj »ja« podrediti interesima cjeline.

Svaki pojedinac može nepažnjom upropastiti uspjeh rada čitavog zbora. Uzmimo, da je na glavnom pokusu sudjelovalo četrdeset devet pjevača, a jedan jedini nije sudjelovao, jer je bio zapriječen. Dirigent je na tom pokusu odredio, kako će se neko mjesto još bolje pjevati i upozorio pjevače, da se neka pauza

mora još bolje izdržati. Taj pedeseti, koji nije znao za tu odredbu, uletio je na koncertu iz sveg grla u tu pauzu i time prebacio sav efekt. Publika ne će reći: »Četrdeset i devet ih je dobro pjevalo, a jedan nije«, nego će kazati: »Zbor nije dobro pjevao.« Jedan jedini pjevač može pokvariti uspjeh rada svih, ali i obratno: zbor može uspješno napredovati, samo predanom suradnjom svih svojih članova.

Svaka srednja škola posjeduje ili bi morala posjedovati svoj zavodski zbor. Sudjelovanjem u radu tog zbora pruža se mladim ljudima prilika, da zavole muziku, kako bi se njome bavili i poslije za vrijeme čitavog svog kasnijeg života.

Naravno da takav zbor — koji neće i može vršiti tu misiju — mora biti na stanovitoj visini, jer u protivnom slučaju nesamo da se mladež ne će približiti muzici, nego će pjevanje u zboru smatrati dosadnom školskom obavezom, a umjesto ljubavi pojaviti će se u njoj odvratnost, pače i prezir spram muzičke umjetnosti.

Tu se najbolje vidi, kako je važna zadaća i kolika je odgovornost nastavnika, koji vodi jedan školski zbor. Takav nastavnik mora u prvom redu posjedovati potrebno znanje i stručnu spremu, on mora biti dobar dirigent, a što je uz ove preduvjete najglavnije: on mora imati mnogo ljubavi, dobre volje i strpljivosti, ako želi da njegov rad uspije. Ako s te strane promotrimo rad nastavnika pjevanja na jednom srednjoškolskom zavodu, onda vidimo, da je taj rad od odsudne važnosti za odgoj mladog čovjeka, i ako ocjene iz tog predmeta dolaze na dno školske svjedočbe.

Još nakon 20 i više godina osjeća se dobar rad nastavnika pjevanja na pojedinoj školi, naročito u pokrajinskim mjestima, u kojima znađe niknuti vrlo dobro pjevačko društvo iz redova pjevača, koje je takav učitelj odgojio i ulio im volju i ljubav za muzičku umjetnost. Često se događa i to da sposobni nastavnici muzike na srednjoj školi otkriju među svojim učenicima i takove talente, koji će se kasnije sasvim posvetiti muzičkom zvanju i postati prvorazredni umjetnici.

R. Matz.

REZULTATI NATJEČAJA ZA KLAVIRSKJE KOMPOZICIJE ZA DJECU

Završio je anonimni natječaj za klavirske kompozicije za djecu, što ga je raspisao Nakladni zavod Hrvatske. Natjecalo se ukupno 38 autora sa područja Hrvatske, Srbije, Slovenije i Vojvodine, a predviđene su bile dvije prve nagrade po 1000 dinara, tri druge po 500 i šest trećih po 250.— din. Prve nagrade dobili su: Bruno Bjelinski (Zagreb) za ciklus »Muzika za djecu« i Ivo Lhotka-Kalinski za »Medimurje malo...«, druge nagrade pripale su Mili Cipri (Zagreb) za »Suite«, Nikoli Hercigoni (Beograd) za kompoziciju »Stupa najmlađi pionir« i Stjepanu Suleku za ciklus »Muzika za mališane«, a treće nagrade dijele autori: Jovan Bandur

(Beograd) za »Uspavanku«, Elij Lerch-Bašić (Zagreb) za »Grotosku sultu«, Marijan Burić (Split) za »Djeca u maju«, Branko Orlić (Karlovac) za »Narodnu«, Karel Pahor (Ljubljana) za »Pionirske pesmice« i Ivo Tijardović (Zagreb) za kompoziciju »Izvor-voda uz igalo«. Žiri, koji je izvršio odabiranje djela za nagrade, sačinjavali su: rektor Hrv. drž. konzervatorija Evgenij Vaulin i kompozitor Natko Devčić, Fran Lhotka, Ivo Maček i Milan Majer.

Nakladni zavod Hrvatske pristupit će odmah štampanju nagradnih kompozicija, kako bi one već u idućoj školskoj godini poslužile i nastavi u odgoju mladih pijanista.

čak je slušao crkveno pjevanje. U ono vrijeme pjevao je u Nižnom glasoviti crkveni zbor Rukavišnikova, u kojemu je brat Gorkog, Saša Kaširin, pjevao kao solist.

Mladi Gorki, jednako kao i Čehov, volio je slušati crkvena zvona. U pripovijesti »Kretanje leđa«, gdje se opisuju proljetni radovi na rijeci Oki, na drugoj obali nasuprot Nižnom, Gorki spominje, kako »u sve zvukove utječe zvonjava, omekšana razmakom, uzbuđujući dušu«. I ovdje nadodaje: »Grad, koji se prilijepio na brdu, pjeva zvonima svih zvonika, uzdignutih prema nebu, poput bijelih cijevi meni dragih orgulja poljske crkve.«

Moramo podcrtati ovu neobičnu i značajnu crtu — ljubav dječaka za orgulje.

U svom djelu »Medu ljudima« priča Gorki, kako je jednom, u rano proljeće, nestavši iz crkve za vrijeme večernje službe i lutajući ulicama, čuo osobito, do onda nepoznatu muziku — sviranje na violoncelu: »Iz četverouglastog otvora okna, strujio je na ulicu, zajedno s toplom parom, neobičan zvuk, kao da je netko vrlo snažan i dobar pjevao sa zatvorenim ustima; riječi se nisu čule, ali pjesma mi se pričinila začudno poznatom i shvatljivom, premda je zvonjava žica smetala slušanju, dosadno prekidajući tok pjesme. Ja sam sjeo na kameni stupić, shvativši, da se svira na nekoj violini čuđesne snage i nepodnošljive — jer je slušati bilo gotovo bolno. Katkad je ona pjevala takvom snagom, da se činilo, kao da se cijela kuća drma i da zuje stakla na prozoru. S kro-

KRATKI PRIKAZ INSTRUMENTACIJE ZA VOJNE MUZIKE

chiaro) i napokon grupa limenih instrumenata sa »tamnim timbrom« (timbro oscuro).

Mi ćemo međutim ovdje obraditi sastav, koji je propisan u našoj Armiji i nastojati da damo upute za instrumentiranje (bolje reći aranžiranje) samo onih djela, koja su svojedobno tražena na konkursu J A (svečani, obični, posmrtni marševi i t. d.), uzevši u obzir njihov oblik i svrhu, kojoj su namijenjena (svečane zgode, izvođenje na otvorenu prostoru sviranje u pokretu maršu i t. d.)

II. Partiturni pregled.

Po partiturnom pregledu izgledao bi sastav naših vojnih muzika ovako:

Naziv instrumenta:	Broj svirača, ako muzika posjeduje 38 muzičara
Pikolo »Des«	1
Flauto »Des«	1
Klarineti »B« prvi	4 ili 3
» » drugi	2 ili 3
» » treći	2
Korni »Es« prvi	1
» » drugi	1
» » treći	1
» » četvrti	1
Fligorna (krilnica)	
»B« prva	3
Fligorna (krilnica)	
»B« druga	2
Tenor (basfligorna tenor-horn) »B«	2
Eufonium (bariten)	1
Tromba »B« prva	1
» » »Es« druga	1
» » »Es« treća	1
» » »Es« četvrti	1
Bas-tromba »B«	1
Trombon (pozauna) prvi	1
» » drugi	1
» » (bas-pozaua) treći	1
Bas »F« (helikon)	2
Bas »B«	2
Mali bubanj (doboš, rolo)	1
Cinele (sanovi)	1
Veliki bubanj (kasa)	1

Ukupno 38 muzičara

(Moglo bi se umjesto dva basa »B« metnuti dva eufonija, ili izbaciti bas-trombu, a metnuti dvije trombe »B« i t. d.)

III. Opis instrumenata.

FLAUTA I PIKOLO »DES«. Po građi, obujmu i načinu izvođenja, jednaki su flautama i pikolu C, koji se upotrebljavaju u simfonijskom orkestru.

Notacija je transponirajuća. Piše se za pola tona više, nego što zvuči.

Ti su instrumenti građeni u »Des« jer je nekad tehničko izvođenje u tonaliteta sa snizlicama na flauti

bilo teško i nespretno; međutim, kako moderna, usavršena flauta tik poteškoća ne poznaje — to je Des-flauta iščezla gotovo iz svih vojničkih orkestara

Upotreba flaute i pikola ista je kao u simfonijskom orkestru. U marš-muzici svirat će oba instrumenta uvijek unisono i to većim dijelom u visokom registru (pisati iznad crtovlja), jer se inače ne bi čuli

KLARINET »ES«. To je visoki klarinet, po građi nešto kraći od klarineta »B«; tehnika sviranja i obujam isti su kao kod običnog klarineta.

Notacija je transponirajuća. Piše se za malu tercu niže nego što zvuči

Zvuk je sam po sebi piskav i oštar, pa ga u najvišem registru nije zgodno upotrebljavati: najviše do triput podcrtanog es, ali nitij ne predbukuje, jer nam za to služe klarineti »B«.

Za našu svrhu imat će istu ulogu i isti posao kao flauta, jer je to uz pikolo jedini drveni instrument, koji će kraj toliko limenih glazbala prodirati.

Upotrijebit ćemo ga dakle isto kao i flautu za izvođenje melodija u visinama (u visokom sopranu) ili za figuracije, ili za brze ljestvične pomake.

KLARINET »B« (prvi, drugi i treći). Taj se instrument upotrebljava u simfonijskom orkestru. Jedina je ovdje novost, što na svaku dionicu ne dolazi po jedan muzičar, nego više njih, što naravno često prouzrokuje nečistu intonaciju.

Notacija je transponirajuća. Piše se za veliku sekundu više, nego što zvuči.

Klarinet »B« upotrijebit ćemo ili kao melodijski instrument ili kao harmonijsku dopunu visokoj melodiji u drvenim instrumentima. Pri tome valja postupati, kao da pišemo za grupu klarineta »a 3« u simf. orkestru.

Klarineti imaju u vojnoj muzici u glavnom onu funkciju, koja pripada violinama u klasičnom orkestru. Ne treba mnogo gledati na karakter pojedinih registara, nego nastojati pisati tako, da se što bolje čuju i da zajedno s »Es-klarinetima i flautama ponesu sav teret tehnički teže izvodljivih mjesta.

KORNI »ES«. Istovjetni su s kornima u simf. orkestru.

Notacija je transponirajuća. Piše se za veliku sekundu više, nego što zvuči.

Uloga nosioca melodije u našem slučaju otpada, jer imamo za to drugih instrumenata sa sličnim zvukom.

Upotrijebit ćemo ih: a) za harmonijsko popunjavanje (izdržani akordi u zajednici sa tenorima); b) za ritmijsku pratnju.

(Nastavit će se)

N. Pikanov:

Gorki i muzika

Muzika, a prije svega ruska narodna popijevka, pratila je Gorkog još od ranog djetinjstva.

U obitelji Gorkog jako je nadarena bila njegova baka, Akulina Ivanovna Kaširina — narodna pjevačica. Ona je znala i mogla produhovljeno izvesti mnogo lirskih narodnih popijevaka. Rodno mjesto Gorkog — Nižni, koji danas nosi njegovo ime, kao i stari nižegorodski okrug, odvajkada su obilovali narodnim popijevkama.

Gorki spominje slijepog prosjaka Nikitušku, koji bi često zalutao u dvorište Kaširinih. Gorki je volio slušati ga. Rado je Aljoša Pješkov slušao i zbornu pjevanje. U autobiografskoj pripovijetci »Medu ljudima«, pripovijeda Gorki, kako je u mladosti volio otrčati do vojarnje oko Pečorskog predgrada, gdje su lijepo pjevali Donski kozaci.

U ikonografskoj radionici, gdje je Aljoša Pješkov radio kao dječacić, majstorski je pjevao slikar Kapendjihin.

U istoj pripovijesti govori se o interesantnim natjecanjima narodnih pjevača u jednoj nižegorodskoj krčmi, osamdesetih godina prošlog stoljeća. »Najbolje, i to uvijek nekakve naročito dobre pjesme, pjevao je maleni, mršavi remenar Kleščov...«. »Imao je mali, ali neumorni glas, koji se provlačio poput srebrne žice kroz mukli, tamni žamor krčme; čemerne riječi, stenjanje i uzvici po-

bjeđivali su sve ljude, — čak su i pijanci postajali začudno ozbiljni, gledali su šutke u stolove pred sobom, a u meni se trgalo srce, prepunjeno onim moćnim osjećajem, koji vazda budi dobra muzika, čudno dodirujući dubine duše. U krčmi bi nastala tišina, kao u crkvi...«

Naskoro je Gorki sam počeo rukovoditi malim zborom. Jedan od njegovih prijatelja iz djetinjstva, I. A. Kartikovski, pripovijeda, kako su Gorki, on i drugi njihovi mladi prijatelji, provodili ljetne večeri u Nižnom, na Zvezdinskom zatonu. »Maksimić je i ovdje bio naš učitelj i rukovodilac. On je strastveno volio pjevanje i bio spreman da pjeva beskonačno, zaboravljajući na sve oko sebe. Njegovo raspoloženje prelazilo je i na nas. Pjevalo se isključivo žalosne pjesme. Mi smo pjevali skladno i zacijelo dobro, jer se oko jarka sakupljala publika, koja je podugo slušala naše pjevanje i povlađivala nama, malim pjevačicama. Gorki je onda imao oko 13 godina.«

Kad je dvadesetgodinšnji Pješkov služio kao čuvar na željeznici, on je također nastupao na večernjim priredbama, kao naročni pjevač-deklamator: »Naročito odabirući dirljive i lijepe pjesme, ja ih izvodim, nastojeći otkriti ljepotu riječi i osjećaja, koji su u njima sakriveni.«

U djetinjstvu je Gorki čuo mnogo duhovne muzike. Pohadajući obavazno liturgije i večernje službe, dje-

va je kapalo, a iz mojih očiju su također stale kapati suze.«

U mladosti je Pješkov slušao sviranje na klaviru u izvedbi susjede, ljepotice — udove vrlo ugodnog čovjeka«, koju je nazvao »Kraljica Margo« i ovekovečio u svojim uspomenanama. Dječak je slušao i odlično sviranje na violini u stanu iste »Kraljice Margo«.

Iz Nižnog mladić se Gorki preselio u Kazan. Tu je, u velikom gradu sa sveučilištem, bila i opera, i mi iz saopćenja, koje je sam Gorki objavio u štampi, saznajemo, da je on u Kazanu pjevao kroz jednu sezonu kao član zbora u opernim predstavama. »Tada sam posjedovao — kaže Gorki — »priličan drugi tenor. I ja sam zaista onda pjevao u zboru. Pa uopće u to doba sam volio i znao pjevati.«

Djelovati jednu sezonu kao član zbora u operi, značilo je, osobito za takvog nadarenog mladića, upoznati se s opernim repertoarom, s orkestrom, s vokalnoumjetnošću.

U »Mojim sveučilištima« pripovijeda Gorki, kako je za vrijeme teškog rada u kazanskoj pekarni od tuge počeo da uči svirati na violini; »pilio« je noću u magazinu, buneći noćnog čuvara i miševu.« »Muziku sam volio i počeo se njom baviti s velikom strašću...« dodaje Gorki. Njegov je učitelj bio violinist u kazalishnom orkestru. Ali satovi su se naskoro obustavili (ne krivnjom Gorkoga).

Kad je Gorki postao pisac, on je kao reporter i feljtonist »Samarških novina«, 1895. g. često dotaknuo muziku. Pisao je o izvedbi »Fausta«,

o pjevačima Unkovskom, Masiniu, N. Figneru, o koncertu harfistice Eichenwald, o orkestru Mraza, o opereti. Naročito je mnogo pisao u »Nižegoroaskom listu« za vrijeme sveruske izložbe g 1896. Evo nekoliko naslova njegovih članaka iz tog doba: »O muzici na sveruskoj izložbi«, »Popularni koncert«, »Koncert orkestra hrvatskih (kurziv od redakcije) studenata«, »Koncert V. Glavača«.

Interesantnu epizodu iz g. 1900. navodi poznati pisac i guslar-pjevač Skitalec (S. Petrov) u svojim uspomenanama o Gorkom. »Jednom je on čak otpjevao pred nama šaljivu operetu nepoznata autora u jednom činu, tobože negdje štampanu i izvedenu u nekom kazalištu. Kasnije sam se uvjerio, da te operete nije nikad nitko napisao, pa i sam pripovjedač nije mogao da se sjeti sadržaja, koji je valjda bio improviziran.«

»Gorki je bio od prirode izvanredno muzikalna«, pisao je Skitalec — »te je posjedovao veliki muzički instinkt. Ja sam jednom prisustvovao njegovu razgovoru o muzici sa znamenitim muzičarima i kompozitorima svjetske veličine; taj se razgovor protegnuo kroz nekoliko sati, a u njegovu toku pokazao je Gorki ozbiljno shvaćanje i poznavanje povijesti klasične muzike. Zacijelo je on osim prirodne muzikalnosti posjedovao i literarno znanje iz tog područja.«

U uspomenanama kompozitora A. Spendiarova o susretima s Gorkim na Krimu 1902. god., kaže se, da su tada posjećivali Gorkog u Olezlu,

ZAGREBAČKI KONCERTI U MJESECU LIPNJU

Dne 3. VI., na koncertu posvećenom C. Debussyju i M. Ravelu, izveli su Antonio Janigro, Božidar Kunc i Ivo Maček djela tih značajnih modernih francuskih kompozitora. Debussy je bio zastupan klavirskim kompozicijama (Suite bergamasque, preludiji, »L'isle joyeuse«) te sonatom za violoncello i klavir. B. Kunc izveo je Ravelova djela »Jeux d'eau« i »Alborada del gracioso«, a Janigro njegovu »Pavane pour une Infante défunte« i »Pièce en forme de habanera«.

Na svojoj klavirskoj večeri (5. VI.) izveo je Mladen Bašić Bachovu Kromatsku fantaziju i fugu, Beethovenovu sonatu op. 101, Lisztove varijacije na Bachov motiv »Weinen, klagen...«, dva Debussyjeva preludija, Dukasove varijacije s finalom na Rameauovu temu, te Prokofjeva: odlomke iz »Visions fugitives« i Tokatu.

Dne 6. VI. pjevala je Nada Šterle uz pratnju Božidara Kunca pjesme i arije Sartija, Scarlattija, Rossinija, Schuberta, Dargomijskog, Sišova, Konjovića, Reizera, Millera i Verdija.

Simfonijski orkestar Radio stanice izveo je 10. VI. pod ravnanjem F. Zauna, Kiriginov »Uvod pastirskoj igri«, Schubertovu VIII. simfoniju u h-molu (»Nedovršenu«) i Dvořákovu V. simfoniju u e-molu (»Iz novog svijeta«).

Dne 12. VI. svirao je Petar Dumičić djela Händela (Passacaglia iz Suite u g-molu), Beethovena (Sonata op. 57, »Appassionata«), Schuberta (Impromptu u As-duru), Brahmsa (Rapsodiju u g-molu), Hačaturjana (Tokata), Rahmaninova (dva preludija, Polichinelle) i svoj Scherzo fantastico op. 26.

Lea Vomačka-Rakovač, uz pratnju Sofije Deželić, pjevala je 13. VI. pjesme Scarlattija, Glucka, Händela, Beethovena, Doretta, Fauréa, Debussyja, Berse, Baranovića, Rimskog-Korsakova i Dugana ml.

Istarskim narodnim pobjevkama u obradbi M. Brajše-Rašana, I. Matetića i S. Zlatića, posvetile su 15. VI. svoje koncertno veče Jelka Brajša i Draga Kundić. Na klaviru ih je pratio Stanko Simunić.

Muški zbor pjevačkih društava »Jug« i »Sloboda«, pod ravnanjem Jakova Gotovca, pjevao je niz kompozicija Vatroslava Lisinskog te zborna djela Brkanovića (Moba), Tljardovića, Hercigonje (Matiji Gupcu), Lhotke-Kalinskog (Ja htjedoh proklet dane...) i Gotovca (Pjesme obnove op. 25.).

Dne 24. VI. izveo je simfonijski orkestar Radio stanice Lisinskog ouverturu k operi »Porin«, Dvořákovu Serenadu za gudački orkestar op. 22, te VII. simfoniju L. van Beethovena.

Dne 23. VI. nastupili su, po prvi put nakon oslobođenja, i predstavnici poljske muzičke umjetnosti na naš koncertni podij. Sopran Marija Drewniak pjevala je uz pratnju Vladimira Raczkovskog djela poljskih kompozitora: Moniuszka, Karłowicza, Opieńskiego, Rozyckiego, Paderewskog, Szymanowskog i Wiechowicza. Pijanist Stanisław Szpinalski izveo je Bach-

Lisztu preludij i fugu u a-molu, Scarlattija-Tausiga Pastorale i Capriccio, Beethovenovu sonatu op. 57. (»Appassionata«), modernog poljskog kompozitora Szeligowskog Sonatinu, te niz Chopinovih djela.

U toku mjeseca lipnja započela je ljetna koncertna sezona. Koncerti se priređuju pod vedrim nebom u dvorištu Gradskog muzeja u Gornjem gradu.

NOVI OBLIK GODIŠNJIH ISPITA NA HRVATSKOM DRŽ. KONZERVATORIJU

Na H. D. K.-u uveden je ove godine nov oblik godišnjih ispita. Do sada su pojedini nastavnici bilo glavnih bilo sporednih predmeta izvodili pred ispitnu komisiju svoje učenike, koji su bili smješteni, već prema svome znanju i sposobnostima, u različite razrede. Prilikom ovogodišnjih ispita postupilo se drugačije. Ispiti su se obavljali po godištima. Na ispitima su se dakle našli okupljeni n. pr. svi učenici II. razreda srednje škole ili svi učenici prve harmonije neovisno od toga kod kojega su nastavnika pojedini predmet polazili. Sto se ovim načinom dobilo, i koji su nedostaci? Najprije za nastavnika.

Za njih je bez sumnje bilo od velikog interesa, a i od koristi, da usporede sposobnosti svojih učenika. Kako je nastavni plan za pojedine razrede jasno određen, nije tu moglo biti velikih razlika, ali je moglo biti, a i bila je razlika u načinu kako se taj propisani materijal svladao. Pravilno i kritično uspoređivanje polučeni rezultata unutar pojedinih razreda dovodi do izjednačenja nivoa i jedinstvenog mjera kod ocjenjivanja.

Učenicima će ovaj način dati poticaja za usavršavanjem i probuditi u njima duh takmičenja. Oni će i nesvjesno uspoređivati rezultate svojega rada s onima svojih sudrugova, pa će nastojati da ne zaostaju. Možda je u prvi tren ovaj način ispitivanja mogao ovog ili onog učenika obeshabriti, pokolebati, ali kad se ovaj oblik godišnjih ispita ustali i uobičaji, donijet će učenicima velike koristi. Ispitima su uz predsjednika i uobičajena dva cenzora prisustvovali naravno i svi nastavnici dotičnog predmeta. Nije nažalost, bilo moguće da ispitima istovremeno prisustvuju i svi učenici toga razreda, jer je taj broj naročito u nižim razredima i u razredima kolektivne obuke (n. pr. solfeggia) prevelik. Učenici su stoga u grupama do dvadeset pristupali ispitu.

Jedan nedostatak ovog načina je u tome da otežava prosuditi rad pojedinog nastavnika. Slika rada i rezultata svakog pojedinog nastavnika jasnije se očitavala, dok je nastavnik izvodio na ispit samo svoje djake. Međutim tome se nedostatku doskočilo individualnom rekonstrukcijom rezultata pojedinog nastavnika na osnovu ispitnih araka. Vjerujemo, da će novi način ispitivanja poslužiti općem podizanju nivoa zavoda i pojačati njegov stručni značaj.

IZ SOVJETSKOG SAVEZA

Novi laureati Staljinovih nagrada za 1945. godinu

Ministarski savjet SSSR podijelio je Staljinke nagrade za 1945. godinu na području

MUZIKE

I. Krupna muzičko-scenska i vokalna djela:

(opera, balet, oratorij, kantata)
Nagradu prvog stepena u iznosu od 100.000 rubalja Prokofjevu Sergiju Sergijeviču, zaslužnom trubniku RSFSR za balet »Pepeljuga«

Nagrade drugog stepena u iznosu po 50.000 rubalja.

1. Kappu Eugenu Arturoviču za služnom trubniku umjetnosti estonske SSR za operu: »Ognjevi odmazde«

2. Karajevu Kara Gadžijevu Ahmetu za operu:

»Veten« (»Domovina«)

II. Krupna instrumentalna djela:
Nagrade prvog stepena u iznosu po 100.000 rubalja

1. Kabalevskom Dmitriju Borisoviču, profesoru Moskovskog državnog konzervatorija »P. I. Čajkovskog« za kvartet br. 2.

2. Mjaskovskom Nikolaju Jakovljeviču, zaslužnom trubniku umjetnosti RSFSR, profesoru Moskovskog državnog konzervatorija »P. J. Čajkovskog« za koncert za violoncello i orkestar.

Nagrade drugog stepena u iznosu po 50.000 rubalja:

1. Ljatošinskom Borisu Nikolajeviču, zaslužnom trubniku umjetnosti ukrajinske SSR, profesoru Kijevskog državnog konzervatorija za Ukrajinski kvintet

2. Muradeju Vano Iljiču za simfoniju br. 2.

III. Djela malih oblika:
Nagradu prvog stepena u iznosu od 100.000 rubalja

Sviridovu Georgiju Vasiljeviču za trio

Nagrade drugog stepena u iznosu po 50.000 rubalja

1. Gnesinu Mihailu Fabijanoviču, zaslužnom trubniku umjetnosti RSFSR, profesoru za sonatu-fantaziju za klavir i gudačke instrumente

2. Blanteru Matveju Isaakoviču za pjesme:

»Pod balkanskim zvijezdama«, »Na puti daleki«, »Moja ljubljena«, »U šumi kraj fronte«

3. Knipperu Ljvu Konstantinoviču za

serenadu za gudački orkestar

IV. Koncertno-izvađačka djelatnost:

Nagrade prvog stepena u iznosu po 100.000 rubalja

1. Aleksandrovu Aleksandru Vasiljeviču, narodnom umjetniku SSSR, dirigentu,

2. Igumovu Konstantinu Nikolajeviču, narodnom umjetniku RSFSR, profesoru Moskovskog državnog konzervatorija »P. I. Čajkovskog« — pijanistu.

Nagrade drugog stepena u iznosu po 50.000 rubalja

1. Svešnikovu Aleksandru Vasiljeviču, narodnom umjetniku RSFSR, dirigentu

2. Černeckom Semjonu Aleksandroviču, zaslužnom trubniku umjetnosti RSFSR, profesoru, dirigentu

3. Pakulj Elfridi Janovni, zaslužnoj umjetnici lotiške SSR, pjevačici.

OPERNE UMJETNOSTI

Nagradu prvog stepena u iznosu od 100.000 rubalja Hajkinu Borisu Emmanuiloviču, zaslužnom trubniku RSFSR.

Preobraženski Sofiji Petrovni, narodnoj umjetnici RSFSR.

Stepanovu Vladimiru Pavloviču, zaslužnom umjetniku RSFSR

Šlepjanovu Ilji Juljeviču, zaslužnom umjetniku RSFSR

Dmitrijevu Vladimiru Vladimiroviču, zaslužnom trubniku umjetnosti RSFSR, za izvedbu opere »Orleanska djevica« u Lenjingradskom državnom ordena Lenjina Akademskom kazalištu opere i baleta »S. M. Kirova«

Nagrade drugog stepena i u iznosu po 50.000 rubalja

1. Gulakjanu Armenu Karapetoviču, narodnom umjetniku armenske SSR.

Tavrizanu Mihailu Arsenjeviču, narodnom umjetniku armenske SSR za izvedbu opere »Aršak Drugi« u erevanskom državnom ordena Lenjina kazalištu opere i baleta »A. Spendiarova«.

2. Marguljanu Arnoldu Evadijeviču, narodnom umjetniku RSFSR i ukrajinske SSR.

Preobraženskom Aleksandru Vasiljeviču, narodnom umjetniku kazahske SSR

Azrikanu Arnoldu Grigorjeviču, zaslužnom umjetniku ukrajinske SSR

Kiselevski Nataliji Ivanovni, umjetnici

Brillu Efimu Aleksandroviču, zaslužnom trubniku umjetnosti RSFSR

za izvedbu opere »Otello« u sverdlovskom državnom kazalištu opere i baleta »A. V. Lunačarskog«.

BALETNE UMJETNOSTI

Nagradu prvog stepena u iznosu od 100.000 rubalja

Fajeru Juriju Fjodoreviču, narodnom umjetniku RSFSR (dirigentu) za izvedbu baleta »Pepeljuga« u Državnom ordena Lenjina Akademskom Velikom kazalištu SSSR.

UMJETNIČKE KINEMATOGRAFIJE

Nagradu drugog stepena u iznosu od 50.000 rubalja

Gadžibekovu Ozeiru, narodnom umjetniku SSSR autoru libreta i muzike, za film »Aršin-mal-alan« (Op. uređ. U ovom popisu nalaze se imena samo muzičara: kompozitora, instrumentalista, pjevača i dirigenata).

77. GRUPA APSOLVENATA MOSKOVSKOG KONZERVATORIJA

1. srpnja završena je školska godina na Moskovskom državnom konzervatoriju. Ove godine završila je konzervatorij 77. grupa apsolvata, i to 21 pijanist, 15 dirigenata-zborovođa, 9 instrumentalista, 8 muzikologa-teoretičara i 1 kompozitor. Naučno-istraživački kabinet pri Moskovskom konzervatoriju, kojim rukovodi akademik Boris Asafjev, dovršio je ove godine 13 naučno-istraživačkih radova (o Glinki, Tanjejevu, Sostakoviču, Prokofjevu i dr.). U školskoj godini 1945-46 održano je 97 školskih koncerata u dvoranama konzervatorija, zatim 14 radio-koncerta i 75 koncerata patronatskoga karaktera. Također su bila organizirana dva natječaja za najbolje izvedbe Beethovenovih klavirskih sonata i klavirskih kompozicija ruskih autora.

K R A T K E V I J E S T

U lenjingradskom Akademskom Malom opernom kazalištu izvedena je opera Prokofjeva »Vojna i mir«. U izvedbi je sudjelovalo oko 450 izvađača.

Ponovno je započeo radom najstariji seoski orkestar Estonske, kojeg je osnovao 1839. učitelj sela Vjagvare, Tartuskog kotara — Tavet Virkhauz. Skoro svi današnji muzičari tog orkestra su unuci i prauunci njegovih prvih svirača.

Komitet za umjetnost pri Ministarskom Savjetu SSSR formirao je komisiju za sovjetsku operu. Zadaća je komisije aktiviziranje stvaralačkog rada na području sovjetske opere te konzultiranje kompozitora i libretista. Predsjednik komisije je N. Golovanov, njegov je zamjenik V. Surin. Članovi su komisije. B.

Knjižnica Lenjingradske filharmonije ima 70.000 raznih kompozicija, mnogo knjiga o muzici na raznim jezicima, oko 4.000 slika i fotografija kompozitora i najistaknutijih muzičara cijelog svijeta.

U Moskvi, u koncertnoj dvorani vrta »Eremitage«, otvorena je 1. lipnja o. g. ljetna simfonijska sezona. Na programu prvog koncerta bila su djela P. Čajkovskog: četvrta simfonija, prvi klavirski koncert i ouvertura »1812«. Dirigirao je A. Orlov. Solistica: N. Jemeljanova.

U Litavskoj SSR održan je 1.—26. svibnja o. g. muzički festival.

pored književnika, također i muzičari — Spendiarov, Rahmaninov, Saljapin. »A. M. Gorid« je strašno volio muziku. Na njegovu sam molbu, kadgod bih ga pozvao k sebi, priređivao koncerte. Jednom sam priredio kvartetno veče sa solistima simfonijskog orkestra u Jalti. Ovo se veče najviše dočepalo Gorkomu. A od kvarteta najviše — Beethovenov kvartet. Uopće, Gorki je davao prednost klasicima. Kod sebe je također priređivao nemalo muzičkih večeri, na kojima je rado pjevao saljapin«.

G. 1912. Gorki je upoznao A. V. Neždanovu. Evo, što pripovijeda Antonina Vasiljevna o susretima s Gorkim: »Srpjanj i kolovoz 1912. provela sam u Italiji, na obali Jadranskog mora, u Rimini, kamo sam došla gotovo svake godine. Među Rusima, koji su tog ljeta boravili u Rimini, bio je i Aleksej Maksimovič Gorki. Ja sam ga češće susretala. Upoznali su me s njim, i ja sam pozvala Gorkog k sebi. Te večeri se kod mene sakupilo nekoliko Moskvljana; kao i uvijek, molili su me, da nešto otpjevam, pa sam pjevala ruske romance, također i »Slavuj« od Alabjeva. Aleksej Maksimovič je slušao, zatvorivši oči; bio je uzbuđen, ispod njegovih spuštenih vjeđa čutili su suze. Na rastanku je zamolio za dozvolu, da smije doći po danu za vrijeme mojih satova s profesorom Mazetijem. On je više od jedamput dolazio k meni, sjedio je u loggiji, slušao pjevanje i napevao o nečemu razmišljao...« Kad je u godinama revolucije Aleksej Maksimovič došao u SSSR, više pu-

ta sam se prijateljski s njime susretala«.

U srpnju 1935. god., za boravka u Moskvi, Romain Rolland je zaželio da se osobno upozna sa sovjetskim kompozitorima i da čuje njihova djela. Susret se izvršio u ljetnikovcu A. M. Gorkoga. O tom susretu pričao je kompozitor B. Šehter: »Kabalevski (četveroručno s Bjeljem) izveo je drugi stavak svoje druge simfonije. Neuhauz je oćsvirao nekoliko preludija Sostakovića i Medtnerovu »Zalobnu koračnicu«; Feinberg je izveo adagio iz svoje sonate, a Knipper »Polja«. Bjeli je izveo svoju »Pjesmu o partizanki«, Veprik »Pjesmu o Kotovskom«, Kočetov fragment iz suite »Till Eulenspiegel«. Fragmente iz moje opere »1905. godina« i drugi stavak »Turkmentske suite« odsvirao sam ja«. »Tema našeg razgovora s Gorkim — sponinje B. Šehter — obradivala je pitanje o narodnosti u muzici, o povezanosti kompozitora s narodnim stvaranjem. Aleksej Maksimovič je ustrajno nagovarao kompozitore, da traže junačke sujete iz područja narodnog stvaralaštva, da crpu teme za operna libreta u ruskom eposu, u kojemu se snažno odražuje herojska prošlost ruskog naroda.« Tretirajući moju zamisao o operi »1905. godina«, Aleksej Maksimovič je ponovno, s puno stranog zanosa, počeo govoriti o narodnosti u muzici. On mi je prigovarao, što u mojoj operi nastupa bezlična masa. Nosilac naročnog heroizma mora biti neko akciono lice, rekao mi je Gorki, u kojem bi se utjelovilo herojstvo mase; treba tako graditi sujet,

kako je to učinjeno u narodnom epskom stvaranju, gdje je junak-điv inkarnacija herojskih crta čitavog ruskog naroda. Pri tome je Aleksej Maksimovič tražio od sovjetskih kompozitora, da se obraćaju narodnoj tvorbi nesamo kod izbora sujeta, nego i u pogledu muzičkog jezika«.

U članku kompozitora J. Šaporina »Gorki i muzika« nalazimo veoma vrijedne podatke: »Ja sam proveo nezaboravne satove u društvu Alekseja Maksimoviča, dok mi je pjevao jednu za drugom, stare pjesme s Volge. Bilo je to 1932. godine, poslije probe moje simfonije, kojoj je Gorki prisustvovao. Mi smo govorili o simfonijskom stvaranju i Gorki je nabacio, da bi bilo dobro napisati simfoniju o radu. On je smatrao, da bi se takva simfonija morala sastojati iz dva stavka. Tema prvog stavka — teški prinudni rad iz prošlosti. Drugi stavak — pjesma o radosnom sretnom radu sadašnjice. U svrhu što veče slikovitosti preporučivao je Gorki, da se ovakva simfonija izgradi iz materijala pjesama s Volge. Zagrijavši se, počeo je opisivati sliku svitanja na Volgi — početak teškog, neveselog radnog dana. S obala teku sumorne pjesme orača, burlaka... Onom strastvenošću, koju je unosio u sve, što je radio, Aleksej Maksimovič se počeo sjećati stare narodne pjesme. On je pjevao dva sata. Ja sam bilježio divne melodije, koje je pjevao Gorki. Ove sam bilješke sačuvao.«

Nažalost, sovjetski kompozitori još nisu napisali simfoniju o radu. Nije ostvarena ni druga ideja Gorkog o stvaranju naročno-junačke opere iz epskog materijala. Izvanredan ruski ep prikazan je jedino u operi »Sadko« — govorio mi je Aleksej Maksimovič. Legenda o Sadku karakteristična je za trgovačku Rusiju. No veliki interes predstavljaju legende, koje prikazuju druge strane karaktera ruskog čovjeka. Na primjer, divan materijal za libreto predstavlja legenda o Vasiliju Buslajevu!«

Kroz sav svoj sadržajno bogati život pronio je Gorki ljubav za muziku, sve je više i više upoznavajući. U odličnim usponenama Gorkog o V. I. Lenjinu nalazimo značajno mjesto: »Jedne večeri u Moskvi, u stanu E. P. Pješkovke, Lenjin je, slušajući Beethovenove sonate u izvedbi Isaja Dobroveljina, rekao: »Ne poznajem ništa boljeg od »Appassionata«, mogu je slušati svaki dan. Čudesna, nečovječanska muzika. Ja vazda mislim s gordošću, možda nalivnom: evo kakva čudesa mogu stvarati ljudi!«

Gorki je volio muziku Beethovena. Godine 1917 nagovarao je R. Rollanda, da napiše biografiju Beethovena za omladinu u seriji, koju je on, Gorki, zamislio. Svrha je te serije morala biti, da se omladini ulije ljubav i vjera u život, »da se ljude nauči heroizmu«.

Ne treba govoriti, da je Aleksej Maksimovič očitno poznao rusku klasičnu muziku.

Znamo, da je Gorki žarko volio i narodnu muziku. Nepomirljivo neprijateljstvo i prezir izazivala je u Gorkomu muzika malograđana, »muzika debelih«. Odbacujući gnjevno

ovu trulu »muziku debelih« i svu trulu kulturu malograđanstva, Gorki govori o svojoj mašti, o »svetoj muzici rada velikih i malih ljudi cijelog svijeta«, o »prekrasnoj pjesmi nove povijesti — prekrasnoj pjesmi, koju je tako smiono započeo radni narod moje domovine.«

Gorki je muzikalan u svom stvaranju. Kad se tankočudni Čehov upoznao s ranim pripovijetkama Gorkoga, pisao mu je 1899.: »Vaše su stvari muzikalne«. U naše doba je A. V. Lunačarski rekao za Gorkog, da je on nesumnjivo muzičar proze.

Zaista, umjetnička su djela Gorkog, počam od najranijih, muzikalna, ritmična i pjevna. U mladosti je Gorki napisao mnogo stihova, a zatim ga je dugo vremena privlačila ritmička proza. U Gorkog ima nemalo savršenih po formi irskih i patetičnih stihova, te stihova u prozi.

Kompozitori su rado pisali muziku na njegove tekstove i na sujete njegovih velikih djela u prozi: kompozitor V. Zelobinski napisao je operu »Matis«, kompozitor A. Kasjanov operu »Foma Gordejev«.

Upivši od djetinstva u sebe ruske narodne pjesme, Gorki je njihovim odjecima ispunio svoje stvaranje, što više proučavamo Gorkoga, to se više divimo bogatstvu i složenosti njegova duševnog života, koji je uvijek bio neprekidno povezan s muzikom, s melodijskim blagom, što ga je stvorio naš narod, koji se s pravom ponosi svojim velikim sinom.

(»Sovjetskoje iskusstvo«
br. 25. od 14. lipnja 1946.)

Iz života i rada muzičkih ustanova i organizacij

HRVATSKI DRŽAVNI KONZERVATORIJ

Internih priredbi HDK bilo je u mjesecu lipnju 4 i to:

I. dne 4. VI. (učenici srednje škole, razreda solo-pjevanja prof. M. Lunzera);

II. dne 21. VI. (učenici klavira pripravne i srednje škole, razreda prof. P. Dumičića i I. Lang);

III. dne 24. VI. (učenici klavira pripravne i srednje škole razreda prof. B. Delić, S. Deželić, S. Podvinec i L. Sabana te violine iz razreda prof. M. Tarbuka);

IV. dne 25. VI. (učenici klavira pripravne škole iz razreda prof. B. Delić i S. Podvinec).

Javnih priredbi bilo je u lipnju 5 i to:

Priredba za srednjoškolsku omladinu (mješoviti zbor HDK) dne 7. VI.

IX. javna priredba (mješoviti zbor HDK) dne 8. VI.;

X. javna priredba (učenici solo-pjevanja srednje škole iz razreda prof. Z. Špehar);

XI. javna priredba (učenici i slušači razreda komorne muzike prof. A. Janigra i razreda korepeticije docenta B. Kunca);

XII. javna priredba (učenici i slušači razreda korepeticije doc. B. Kunca).

Predavanja su trajala na HDK do uključivo 12. lipnja.

Dne 14. lipnja započeli su godišnji ispiti na zavodu koji su potrajali do uključivo 28. lipnja. Ukupno je održano 93 ispita po godištim predmetima.

Dne 11. srpnja održan je masovni sastanak nastavnika i polaznika HDK, na kojem je dovršena diskusija o nastavnom programu i reorganizaciji škole i prihvaćen je konačni nacrt nastavnog plana i programa.

U ponedjeljak dne 15. srpnja održan je u maloj dvorani zaključni sastanak nastavnika i polaznika HDK, kojem su prisustvovali tajnik konzulata SSSR u Zagrebu I. N. Trigorjev, načelnik KUO Ministarstva prosvjete Hrvatske drug Grga Šamulin, načelnik odjela za visoke škole drug Ivo Stošić i šef muzičkog odsjeka KUO, Stanka Vrinjanin. Za opsežnog izvještaja rektora o životu i radu HDK u protekloj školskoj godini 1945.-46. uručene su završne i učiteljske svjedočbe i diplome visoke škole svim absolventima, koji su tokom ove školske godine diplomirali na zavodu.

Završni ispit srednje škole polazila je Višnja Stahuljak (solo-pjevanje).

Učiteljski ispit srednje škole položili su:

Matija Brkić, Ljubomir Miočević i Jasna Spalatin.

GRADSKA MUZIČKA ŠKOLA

(Od našeg dopisnika)

Završena je prva radna godina Gradske muzičke škole. Nastavnici su uložili maksimum svoga znanja i sposobnosti, da naivno škole polignu do što višeg stepena. Ispitima, koji su održani iz glavnih i teoretskih predmeta, od 12. do 28. V., na kojima je bio izaslanik drug prof. Natko Devčić, pristupilo je 536 učenika. Srednja ocjena, koju su daci postigli iz glavnih predmeta, bila je loša, a iz teoretskih vrlo dobar. Najbolji uspjeh pokazali su daci početničkog tečaja, i to daje nade, da se ovaj novi najmlađi kadar ići i dalje ispravnim putem.

Gradska muzička škola borila se sve školske godine sa mnogim tehničkim nedostacima. Tu je na prvom mjestu pomanjkanje pogodnih prostorija. Prostorije škole nalazile su se u mezzaninu i IV. katu jedne zgrade, dok se u ostalim katovima nalaze privatni stanari. Ne samo premalen broj prostorija već i nerikladnost njihova za muzičku nastavu mnogo su otežavale rad.

Škola je oskudijevala i na dobrim klavirima.

Pitanje zgrade i dovoljnog broja loših klavira, treba bezuvjetno riješiti od početka nove školske godine, jer je to prvi predušlov za pravilno odvijanje rada u školi.

Gradska muzička škola ima dva zadatka: odgoj najmlađeg naraštaja uduševljenih muzičara i muzički odgoj publike, t. j. ljudi, koji žele naučiti slušati ozbiljna muzička djela i razumjeti ih.

Ove zadatke ne smije Gradska muzička škola izgubiti iz vida u svom daljnjem radu. Ona treba da postane masovna muzička ustanova i najboljem smislu te riječi, zastupajući pravilo, da širina uključuje selekciju i da se u muzičkim zahtje-

Diplomski ispit visoke škole nastavničkog smjera položili su: Tomislav Adamić (orgulje), Elza Jurak (klavir), Vanda Klein (klavir), Enrika Machiedo-Mikulčić (klavir), Dubravko Stahuljak (kompozicija), Leopoldina Tepeš (opći nastavnički odjel), Alena Winkelsberg (klavir).

Diplomski ispit visoke škole umjetničkog smjera položili su: Natalija Gottlieb-Matovinović (klavir), Milan Horvat (klavir), Jelisava Kovačić-Steiner (klavir), Zorka Loos (klavir), Ladislav Miranov (violina), Vladimir Ruždjak (solo pjevanje), Biserka Sekulić (klavir), Sonja Tudor-Kirigin (klavir).

Zatim je predsjednik Hrv. glazbenog zavoda, kompozitor Ivo Tijardović predao trojici najboljih absolvenata HDK novčane nagrade Hrv. glazbenog zavoda po 2.000.— Din svaka, i to: nagradu »Pavla Markovca« Nataliji Gottlieb-Matovinović; nagradu »Vatroslava Lisinskog« Vladimiru Ruždjaku i nagradu »Franje Kuhača« Jelisavi Kovačić-Steiner.

Time je završen zaključni sastanak i školska godina. Naknadni i popravni ispiti u srednjoj školi održat će se između 20.—31. kolovoza o. g. Upis starih učenika obaviti će se 2., 3. i 4. rujna.

Prijamni ispit novih učenika bit će 5., 6. i 7. rujna.

Molbe za polaganje prijemnih ispita treba predati rektoratu do 25. kolovoza. Molbi se prilaže:

1. Krsni odnosno rodni list
2. domovnica,
3. svjedodžba opće srednje škole,
4. svjedodžba druge muzičke škole, ako ju je kandidat polazio,
5. kratki opis života.

Naknadni ispiti u visokoj školi održat će se u drugoj polovici mjeseca rujna.

Molbe za polaganje prijemnih ispita novih slušača treba predati rektoratu do 30. rujna.

Molbi se prilaže:

1. krsni odnosno rodni list,
2. domovnica,
3. svjedodžba o položenom završnom ili učiteljskom ispitu srednje škole konzervatorija ili njoj ravnopravne druge muzičke škole, odnosno svjedodžbu ispita zrelosti,
4. kratak opis života, i
5. kandidati, koji polažu prijemni ispit za kompoziciju i dirigiranje moraju priložiti i vlastite kompozitorske radove.

Prijemni ispit u visoku školu konzervatorija polaže se početkom listopada.

U narednoj školskoj godini 1946-47 uvode se u srednjoj školi konzervatorija općeobrazovni predmeti.

vima ne može odstupati od osnovnih zakona ozbiljnog muziciranja, koje će razvijati muzikalne sposobnosti učenika. Samo tako bit će osiguran pravilan muzički odgoj.

U sastavu učenika gradske muz. škole nalaze se većinom djeca građanskih krugova. Radničke djece gotovo i nema. Trebalo bi omogućiti radničkoj djeci polazak muzičke škole. Sigurno je, da bi škola dobila mnogo novih muzičkih talenata. Takovoj djeci, talentiranoj i marljivoj, trebalo bi u školi osigurati prostorije i instrumente za vježbanje, jer radničke obitelji nisu mogle da nabavljaju muzičke instrumente i ne posjeduju ih. Djeci radnika, koji je prije bio udaljavan od svakog učesća u umjetničkoj životu, treba pomoći, da razviju sve svoje sposobnosti, koje sigurno posjeduju u dovoljnoj mjeri.

U muzičku nastavu uloženo je dosta truda i uspjeh bi mogao biti mnogo veći, kad bi se uklonili neki nedostaci u radu. Većom koordinacijom u radu nastavnika istog predmeta, primjenjivanjem najboljih i najnovijih pedagoško-didaktičkih metoda, kao i jednakim kriterijem u zahtjevima, omogućit će se pravilan muzički razvitak učenika i donijeti daleko bolje uspjehe u nastavi.

Velika je i odgovorna zadaća muzičkog pedagoga. Pred njim se možda nalazi u zametku dragocijeni talenat, zato je sveta dužnost nastavnika, da učeniku prilazi sa punom obazrivošću i najvećom ozbiljnošću.

19. VI. bila je prva javna i ujedno zaključna produkcija škole, održana u Velikoj dvorani Hrv. glazbenog zavoda. U opsežnom programu na-

MUZIČKA PRIREDBA ZA RADNIKE TVORNICE ELIH

Naša sindikalna podružnica, koja obuhvata Hrv. drž. konzervatorij, Gradsku muzičku školu i Hrv. glazbeni zavod, organizirala je u zajednici sa sindikalnom podružnicom tvornice »ELIH« 2. srpnja 1946. muzičku priredbu za radnike spomenute tvornice. Priredba je održana u dvorani osnovne škole u neposrednoj blizini tvornice, jer tvornica nema pogodne prostorije.

Sindikalna podružnica muzičkih ustanova predvidjela je za priredbu dosta opširan program. Sve točke programa nisu mogle biti izvedene, jer nije bilo klavira. Tako su bile izvedene samo pjevačke točke te je zbog toga priredba bila skraćena.

Radništvo tvornice »ELIH« sačinjavaju u glavnom žene, tako je i ta priredba imala gotovo samu žensku publiku, koja je program i izvalače primila neposredno i srdačno.

Treba priznati, da je ta priredba uslijedila na stalne i opetovane pozive drugova tvornice »ELIH«, kojima je naša podružnica u »Tjednu kulturu« održala prvu muzičku priredbu. Za uzvrat obavljali su se drugi tvornice »ELIH«, da će za naše odmaralište u Samoboru prevesti kamionom stvari i pokućstvo.

Muzički priredbi nisu prisustvovali svi namještenici tvornice, što bi bilo svakako u njihovom interesu. Na takovoj priredbi, gdje mogu upoznati umjetničko stvaranje, koje nisu imali prilike dosada da upoznaju, ne bi smio manjkati ni jedan radnik.

Podružnice muzičkih radnika treba da organiziraju muzičkih priredbi po svim tvornicama posvete najveću pažnju. Te priredbe treba organizirati po planu, tako da budu pristupačne i odgojne, da bi se slušaoci mogli sistematski upoznati sa vrijednim muzičkim tvorevinama.

Već je na ovom mjestu ukazano na potrebu jače povezanosti muzičkih radnika sa radnicima u tvornicama. Ta međusobna povezanost, uzajamno upoznavanje, pokazat će i jednina i druga, da se ljudi ne razlikuju po tome što rade, nego kako rade. Mjerilo vrijednosti pojedinca, mjerilo njegova patriotizma jest napor, koji ulaže u rad za opće dobro.

Postavlja se pitanje, kako bi se najsigurnije organizirale muzičke priredbe u tvornicama, kako bi najbolje riješile onaj zadatak, kojemu su namijenjene, a to je: pravilan muzički odgoj širokih narodnih slojeva. Dosada su te priredbe imale karakter improvizacije iz dva razloga: pomanjkanje instrumenta ili prostorija i drugo, neplansko postavljanje muzičkog programa. Prvi nedostatak čisto tehničke prirode još će neko izvjesno vrijeme smetati, jer se pitanje instrumenta (tu na prvo mjesto dolazi klavir) i prostorija (ako ih tvornica nema) ne može tako lako riješiti.

Pitanje planskog postavljanja programa nije nerješivo, iako je djelomično vezano uz rješenje spomenutog tehničkog momenta.

U razgovoru sa funkcionerima sindikalne podružnice »ELIH« saznali smo, da drugi radnici najviše vole pjesmu i to narodnu. To je i razumljivo. Ljudsko grlo najpristupačniji je instrument širokom krugu slušatelja. To neka bude polazna točka za plansko organiziranje muzičkih programa. Od pjesme

stupili su mladi pijanisti (nastavnici: Margita Matz, Ira Schwarz, Alena Winkelsberg), pjevači (nastavnici: Marija Frankl-Borčić, Ivo Lhotka-Kalinski), violinisti (nastavnici: Miroslav Šlik), te školski pjevački zbor pod ravnanjem prof. Tihomila Vidošića.

MUZIČKA NAKLADA

Muzički odsjek Nakladnog zavoda Hrvatske izdao je dvije arije Vatroslava Lisinskog iz opere »Ljubav i zloba«: »Blago onom« i »Noć gle blaga«, Daneva »Aoj goru«, klavirsku kompoziciju Natka Devčića »Roblje ide«, te »Partizanske pjesme za djecu« u redakciji Evgenija Vaulina za pjevanje i klavir.

DVIJE OPERE U IZVEDBI OPERNOGA STUDIJA KONZERVATORIA

Nakon dužega niza godina uspio je Hrvatski državni konzervatorij da opet donosi opere u scenskoj izvedbi. 4. i 5. o. mj. izveo je operni studio uz sudjelovanje Simfonijskoga orkestra Radio-stanice u velikoj zgradi Hrvatskog narodnog kazališta dvije komične opere: »Bastien i Bastienne« od Mozarta i

MUZIČKI KALENDAR

(Budući da »Muzičke novine« ne će izaći u kolovozu o. g., donosimo u ovom broju kalendar za srpanj i kolovoz. U rujnu će »Muzičke novine« izaći kao dvo-broj).

Srpanj

2. 1714 rodio se Christoph Willibald Gluck, veliki reformator opere.
3. 1854 rodio se Leoš Janáček, snažni češki realista, autor »Jenuše«.
5. 1880 rodio se proslavljeni češki violinist Jan Kubelik.
7. 1860. rodio se Gustav Mahler, simfoničar i majstor suvremenog orkestra
8. 1819. rodio se Vatroslav Lisinski, autor prve hrvatske opere i prvi nacionalni kompozitor Hrvatske.
9. 1879. rodio se Ottorino Respighi, najizrazitiji predstavnik suvremene talijanske programne orkestralne muzike.
18. 1591. umro je Jacobus Gallus, slovenački Palestina.
24. 1880. rodio se švicarski kompozitor Ernest Bloch, autor značajnih komornih i orkestralnih kompozicija.
24. 1803. rodio se francuski operni kompozitor Adolphe Adam.
25. 1883. rodio se Alfredo Casella, jedan od najistaknutijih suvremenih talijanskih kompozitora.
27. 1924. umro je Ferruccio Busoni, veliki pijanist i kompozitor naprednih težnja.
27. 1877. rodio se Ernest Dohnányi, mađarski kompozitor i dirigent.
27. 1867. rodio se Enrique Granados, španjolski pijanist i kompozitor mnogih klavirskih djela, u kojima živi duh španjolskog folklor.
28. 1750. umro je Johann Sebastian Bach, nedostižni polifoničar, koji svojim svjetovnim i duhovnim kompozicijama predstavljaju sintezu i vrhunac čitavoga razvoja klasičnoga polifonog stila.
29. 1856. umro je Robert Schumann, veliki njemački romantičar, pjesnik klavira, jedan od najčistijih lirika muzičke umjetnosti.
31. 1550. rodio se Jacobus Gallus.
31. 1886. umro je Franz Liszt, jedinstveni pijanist, reformator i napredni ideolog simfonijskoga stvaranja, te obnovitelj klavirskog sloga.
- Kolovoz
2. 1921. umro je Enrico Caruso, pjevač svjetskog glasa.

2. 1945 umro je Pietro Mascagni, autor opere »Cavalleria rusticana«.
3. 1831. rodio se Ivan Zajc, organizator muzičkog života u Hrvatskoj, autor opere »Nikola Šubić Zrinski«.
5. 1811. rodio se francuski operni kompozitor Ambroise Thomas, autor opere »Mignon«.
7. 1913 umro je David Popper, proslavljeni virtuoz na violoncellu.
9. 1919* umro je Ruggiero Leoncavallo, kompozitor opere »I Pagliacci«.
10. 1865. rodio se Aleksandar Glazunov, snažni ruski simfoničar i autor komornih djela
12. 1928 umro je Leoš Janáček.
12. 1663 umro je Jacopo Peri, autor prve opere (»Dafne«, 1594).
13. 1912 umro je Jules Massenet, kompozitor opera »Mignon« i »Werther«.
15. 1907 umro je Joseph Joachim, proslavljeni violinist i pedagog.
19. 1881 rodio se najistaknutiji dosadašnji rumunjski kompozitor, Georg Enescu, violinist, pijanist i dirigent
22. 1862. rodio se Claude Debussy, najveći zastupnik muzičkog impresionizma, reformator moderne harmonije.
23. 1599. umro je Luca Marenzio, majstor madrigala.
25. 1774. umro je Niccolò Jommelli, operni kompozitor, jedan od rijetkih, koji su tada, uz Glucka, nastojali operi ukazati druge, zdravije putove.
27. 1864. rodio se Umberto Giordano, jedan od predstavnika talijanskog verističkog opernog stvaranja.
27. 1526. umro je Josquin de Prés, jedan od najvećih majstora iz t. zv. »nizozemske epohe«.
28. 1866. rodio se Matej Hubad, zaslužni organizator muzičkog života u Sloveniji.
28. 1914. umro je Anatolij Ljadov, autor značajnih klavirskih i orkestralnih djela (»Baba Jaga«).
31. 1795. umro je André François Philidor, jedan od najznatnijih predstavnika francuske »opéra comique« u XVIII. vijeku.

Napomena. U prošlom broju »Muzičkih novina« pomutnjom je u Muzičkom kalendaru izostavljen datum smrti Nikolaja Rimskog-Korsakova (21. VI. 1908.), velikog predstavnika ruske narodne operne priče.

i jednostavnih instrumentalnih kompozicija postepeno bi se prešlo na teže i veće muzičke forme. Popratna riječ o kompoziciji i njenom autoru važan je sastavni dio takove priredbe, ona će upoznati slušatelja sa historijom muzičke umjetnosti, njenim stvaralocima i tako ukazati na usku vezu između muzičkog stvaranja i života.

Nastojanja muzičkih radnika da

približe muzičku umjetnost najširim radnim slojevima naroda jest snažan korak naprijed u rušenju reakcionarnih shvaćanja i uspostavljanju novih i naprednih, koja zastupaju jedino ispravno stanovište: muzička umjetnost i muzička djela treba da pripadaju narodu, njegovoj herojskoj prošlosti i stvaralačkoj budućnosti.

B. K.

ISPRAVAK

U drugom broju, u članku Josipa Slavenskoga »Naše narodne melodije«, potkrala se štamparska greška u 2. stupcu 2. redu odozdo i u 3. stupcu, 5. redu odozgo. Na oba mjesta treba umjesto 13/15 da piše 13/53!

MUZIČKE VIJESTI IZ POLJSKE

Gerard Gadejski, prije rata mnogogodišnji zamjenik muzičkog direktora poljskog radia, kompozitor, vratio se je u domovinu iz radnog logora u Njemačkoj, kamo je bio deportiran poslije ustanka u Varšavi. Sada obnaša dužnost direktora Glavnog ureda saveza muzičara, te profesora Visoke muzičke škole »Chopin« u Varsavi.

Kompozitor i dirigent Bogdan Wodiczko, sada dirigent filharmonije »Balticke«, napisao je za vrijeme rata simfoniju.

REDAKCIONI ODBOR
Evgenij Vaulin (odgovorni urednik), Josip Andreis, Milo Cipra, Natko Devčić, Ivo Maček, Aleksandra Oblak (tehnički urednik).